

TANÁRI KÉZIKÖNYV

FI_SNK_KOR56GY_I – KÖRNYEZETISMERET 5-6.

OKTATÁSI HIVATAL

elszíneződnek. Ennek legfontosabb eszközeit láthatjuk a behajtott fülön. Mit tegyünk tehát, hogy ne csúnyuljon el a fogunk? (Fül kihajtása.) Járjunk rendszeresen ellenőrzésre, és tartsuk tisztán a fogainkat! Ki ismeri ezt az eszközt? Úgy hívjuk, hogy fogköztisztító. Ez egy picike kefe, ami befér a fog oldalához. Ha van lehetőség rá, szemléltessük, és engedjük a tanulóknak, hogy egy fogsormaketten próbálgassák az eszközt, majd tükör előtt próbálják ki magukon is! (A megfelelő manuális koordináció figyelemmel kísérése, korrekciója szükséges lehet, így eleinte, amíg nem elsajátított készségről van szó, egyszemélyes helyzetben való tanulás-gyakorlás lehet szükséges.)

- 2. sor: Néha előfordul, hogy akkor is keletkezik kis hiba a fogon, ha mindig megmossuk. Ha ezekkel nem törődünk, egyre csúnyább lesz, végül nagy lyuk lesz a fogon, vagy teljesen tönkremehet. Mit tegyünk, hogy ezt megelőzzük? (Fül kihajtása.) Ha észreveszem, hogy kicsit elkezdett romlani a fogam, el kell menni a fogorvoshoz. A fogorvos kifúrja, letisztogatja a rossz részt. A hiányzó részt tömással pótolja. A tömést rögzíti, UV-fénnyel megszilárdítja (utóbbi információ csak kifejezetten érdeklődő tanulóknak).
- 3. sor: Gondos fogápolás mellett is kialakulhat fogkő. Ez egy kemény lerakódás, nem lehet fogkefével lesúrolni. Ha elhanyagoljuk, egyre vastagabb, csúnyább fogkő lesz. A fogkő alatt tönkremehet a fog. Mit tegyünk, hogy ezt megelőzzük? (Fül kihajtása.) Rendszeresen, legalább reggel és este (ha az iskolában van lehetőség rá, minden étkezés után – ezt a helyi viszonyoknak, a valóságnak megfelelően tanítsuk) alaposan mossunk fogat! Főleg arra vigyázz, hogy az íny közelében is alaposan súrolj meg! Használj fogselymet, ez is akadályozza a fogkő kialakulását. (Hasonlóan tanítandó, mint a fogköztisztító használata.) Mit tegyünk, ha fogkövet találunk a saját fogunkon? A fogorvos tud segíteni, neki kell megmutatni.

Összefoglalásként csukjuk be a fület, és nézzük meg még egyszer, hogy melyek a legalapvetőbb fogápolási eszközök!

106. oldal: Az ép fogakért. Vannak ételek, amelyek szintén segítenek tisztán tartani a fogakat. Mit gondolsz, melyek ezek? Tégy egy zöld pipát mellé! A fogak elromlását baktériumok okozzák. Ugyanúgy, mint más betegségek esetében, ennek is láthatatlanul pici kórokozói vannak. Ezek a baktériumok nagyon szeretik a cukrot. Ha marad cukor a fogak körül, elszaporodnak, és rombolják a fogakat. Ha édességet eszünk, utána mossunk fogat, vagy legalább öblítsünk szájat és/vagy együnk „fogtisztító” ételt: almát, nyers sárgarépat, uborkát, retket stb.

107. oldal: Betegápolás. 1. ábra: Ha betegek vagyunk, sokat kell pihenni. Különféle kezelések lehetnek szükségesek. Saját élmény felidézése: Ki milyen kezelést kapott már életében? Milyen kezeléstről tud, hallott? Ilyen például a lázcsillapítás: gyógyszert kell bevenni, de ha nagyon magas a láz, borogatás/hűtőfürdő is kellhet. Hasfájás esetén melegítőpárna használata segíthet. Erős megfázás, orrdugulás esetén gőzölésre lehet szükség. Asztma/allergiás köhögés

esetén bevált módszer az inhalálás. Fülfájás esetén jót tehet az infralámpás melegítés. (A felsorolás példálózó jellegű, a tanulók számára ismerős helyzetek mentén érdemes a kezelés jelentését pontosítani.)

2. ábra: Vannak olyan kezelések, amelyeket nem lehet otthon megcsinálni. Ilyenkor kórházba kell menni. Az orvos és az ápolók, nővérek gondoskodnak a súlyosan beteg emberekről. Tudunk-e ilyen kezelésekről? Műtét, infúzió (pl. súlyos hányás-hasmenés esetén, nehogy kiszáradjon a szervezet, és van olyan gyógyszer, ami csak így hatásos), gyógyszerbeállítás (pl. epilepszia esetében), sebkezelés, sebápolás, kivizsgálás (ha nem tudjuk pontosan, hogy mitől van rosszul a beteg), megfigyelés (pl. balesetek után, hogy nem lesz-e rosszul, van-e agyrázkódása). Szintén igazodjunk valós tapasztalatokhoz, ismeretekhez (akár filmélményhez is).

Az F20 mellékletben található szóbuborékok felhasználásával is azonosítható, megerősíthető a tartalom.

108. oldal: Mentőláda. Mire való a mentőláda? Mi található benne? Mit ismersz ezek közül? Melyik eszközt hogyan kell használni? Mi az, amit egy gyerek is használhat? Szerepjátékkal, valós eszközökkel, babák, mackók „ellátásával” javasoljuk a feldolgozást.

109. oldal: Sérülések kezelése. Mi történt? Mire kell figyelni? Összekapcsolás a mentőláda tartalmáról tanultakkal. Mi az, amit megtehet egy gyerek is? (Kisebb horzsolás leragasztása sebtapasszal.)

Az F20 mellékleten szóbuborékok segítik a feldolgozást; a kapcsolódó szavak, kifejezések olvasását, jobb megértését megkönnyíti, ha a képekkel egyeztetjük.

110. oldal: Segélyhívó számok, sürgősségi telefonszámok. A felső képsor értelmezése: Mielőtt a telefonszámok részletes ismertetésére kerülne sor, a legfontosabb tudnivaló, hogy nem könnyű „jól telefonálni”. Pontos válaszokat kell adni, erre egy gyerek nincs felkészülve. Ha bizonytalanok vagyunk, inkább egy felnőttnek szóljunk, hogy hívjon segítséget. Ha ezt ügyesen megtehetjük, már nagyon sokat segítettünk! Ezt követően nevezzük meg a lap alján lévő legfontosabb segítő szervezetet, és mondjunk példákat, hogy miben segítenek! Mentők: ha valaki rosszul lesz, ha valakit baleset ér, ha egy terhes nő szül, stb. Tűzoltóság: ha kigyullad egy épület, ha bozóttűz van, ha az esővíz befolyik a pincébe, ha a vihar kidöntött egy fát, ha egy balesetnél műszaki mentés szükséges, illetve ha állatmentés szükséges (pl. gödörbe esett, valahová beszorult, fennakadt egy állat). Rendőrség: baleset(i) helyszínelés), betörés, rablás, egyéb bűncselekmények esetén. Mindegyik segítő szervnek van egy telefonszáma, amit bármilyen telefonról ingyen lehet hívni. A központi segélyhívó szám a 112, ez mindhárom szervvel kapcsolatban van. Keressünk videofelvételeket az interneten a megfelelő szemléltetéshez!

Reméljük, minden tanuló számára sikerült motiváló, ismereteinek bővítését elősegítő anyagot találni ebben az összeállításban! Biztatjuk a kollégákat, hogy az itt megfogalmazott feldolgozási javaslatokat a saját belátásuk, kreativitásuk szerint bővítsék, alakítsák, fejlesszék tovább.

Ajánlott irodalom:

- Csákvári Judit: Vizuális- és asszisztív támogatás használata mérsékelt és súlyos intellektuális képességzavarban - előzetes eredmények. In: [s.n.] (szerk.) Személyes tér - közös világ : A Magyar Pszichológiai Társaság XXVI. Országos Tudományos Nagygyűlése : Kivonatkiötet Budapest, Magyarország : Magyar Pszichológiai Társaság, (2017) pp. 21-21.
- Csákvári Judit: Ajánlások értelmileg akadályozott gyermekek, tanulók kompetencia alapú fejlesztéséhez: Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák. Budapest, Magyarország: SuliNova Kht. (2006) , 32 p.
- Fischer, Erhard (2005): Vorhaben und Unterrichtseinheiten. Lehren und lernen im Förderschwerpunkt geistige Entwicklung (Tervek és Tanítási egységek. Tanítás és tanulás, középpontban az értelmi fejlődés fejlesztése - német). Borgmannpublishing KG
- Hatos Gyula (2008): Az értelmi akadályozottsággal élő emberek: nevelésük, életük APC Stúdió, Gyula
- Dr. Radványi Katalin szerk. (2010): ?Máské(p)p? Intellektuális fogyatékosággal élő emberek gyógypedagógusainak tankönyve
- Speirs, Fiona (2014): Ö.T.V.E.N. Önismeret, Társas Viselkedés és Egészségnevelés. Geobook Hungary Kiadó
- Varga Imre szerk. (2005): Speciális didaktika. Az értelmi akadályozottsággal élő gyermekek tanítása. APC-Stúdió, Szeged